

THE BARENTS EURO- ARCTIC REGION

KAINUUN PUHEENJOHTAJUUSKAUDEN PRIORITEETIT 2015-2017

Barentsin alueneuvostossa
ja aluekomiteassa

Kainuun liitto

Alueneuvoston puheenjohtajana toimii kansanedustaja, Kainuun maakuntahallituksen puheenjohtaja Timo Korhonen (kuvassa vas.), varajäsenenään maakuntahallituksen jäsen Raimo Piirainen. Aluekomitean puheenjohtajana toimii maakuntajohtaja Pentti Malinen (kuvassa oik.), varajäsenenään suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen. Alakuvassa Kainuun liiton Barents-tiimiä: johdon assistentti Salli Mikkonen (kuvassa vas.), aluekehityspäällikkö Paavo Keränen, maakuntajohtaja Pentti Malinen, aluekehitysasiantuntija Helena Aaltonen, aluekehitysasiantuntija Jouni Ponnikas, suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja kansainvälisten asioiden assistentti Minna Mustonen.

Johdanto

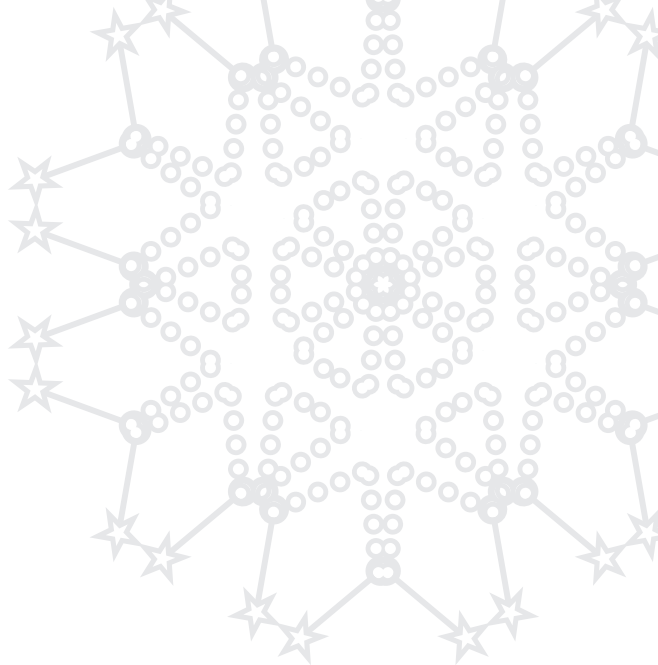
Barentsin yhteistyötä tekevät Suomi, Ruotsi, Norja ja Luoteis-Venäjä. Valtioiden ministeriöt ja aluetasolla aluehallinnot ovat yhteistyökumppaneita. Yhteistyön tavoitteena on tukea ja edistää alueiden vakaata ja kestäväää kehitystä ja yhteistyötä aluetasolla. Barents-yhteistyö tuo alueellisen ja käytännönläheisen näkökulman laajempaan arktiseen yhteistyöhön ja yhdistää samanaikaisesti koko Barentsin alueen alueelliseen kehittämiseen.

Barentsin alueellinen yhteistyö on kehittymässä myönteisesti ja sen merkitys Barentsin alueen väestölle on yhä tärkeämpi. Paikalliset kehittämistarpeet ja henkilösuhteet korostuvat rajat ylittävässä yhteistyössä, eivätkä kansainvälisen politiikan suhdanteet ulotu niihin. Kainuun puheenjohtajuuskauden tavoitteena on edistää Barentsin ja Arktisten alueiden keskinäistä kanssa-

käymistä ja aktivoida ihmisiä, eri toimijoita ja yhteistyöfoorumeita tiiviimpään yhteistyöhön.

Vuosina 2015 - 2017 aluetason puheenjohtajuus (Barentsin alueneuvosto BRC ja aluekomitea RC) on Kainuulla, samanaikaisesti Venäjällä on valtiotason puheenjohtajuus (Barentsin euroarktinen neuvosto BEAC). Barentsin yhteistoiminnan tavoitteet ja muodot on määritelty vuosille 2014 - 2018 Barentsin ohjelmassa. Kainuun puheenjohtajuuskaudella alueneuvoston toiminnassa korostuu erityisesti kuusi aihealuetta tai teemaa, joiden ajankohtaiset tavoitteet esitellään tässä asiakirjassa.

Timo Korhonen
Puheenjohtaja

Alueiden välisen yhteistyön syventäminen ja tehostaminen

Barentsin alueen eri toimijoiden välillä ja Barentsin alueneuvoston alaisuudessa tulee tehdä yhteistyötä entistä koordinoitummin ja tuloksellisemmin. Samalla on tarpeen lisätä tietoisuutta sekä näkyvyyttä Barentsin alueesta ja yhteistä vaikuttamista myös EU:n toimielinten suuntaan.

Alueellisen yhteistyön kehittämiseen on hyvät mahdollisuudet, kun EU:n osarahoittamat CBC -ohjelmat (Cross Border Cooperation) 2014–2020 käynnistyvät täysimääräisesti vuonna 2016. Barentsin alueella toimii

kaksi CBC raja-alueohjelmaa: Kolartic ja Karelia. Raja-alueyhteistyön ohjelmien välisen yhteistyön tiivistäminen on keskeinen tavoite alueiden yhteistyön kehittämisessä. Rajat ylittävän yhteistyön ohjelmien lisäksi tulee huomioida muut Barents-yhteistyölle sopivat rahoitusohjelmat, kuten esimerkiksi EU:n Northern Periphery and Arctic -ohjelma. Alkuperäiskansojen osallistuminen BEAC:in ja BRC:n toimintaan on tärkeää erityisesti alkuperäiskansojen oikeuksiin ja elinkeinoihin vaikuttavissa asioissa.

Kainuun puheenjohtajuuskaudella painotetaan

- toimivaa vuorovaikutusta EU:n pohjoista ulottuvuutta käsittelevien elimien kanssa.
- vuorovaikutusta alueiden Brysselin toimistojen kanssa.
- toimijoiden verkottumista, hankevalmistelua ja ohjelmien mahdollisuuksien hyödyntämistä lisäämällä eri rahoitusohjelmien yhteistyötä sekä tiedonkulkua aluekomiteaan tavoitteena yhteisrahoitteisten hankkeiden valmistelu.
- Barents-toiminnan näkyvyyden ja tunnettuuden kehittämistä paikallisen, kansallisen ja sosiaalisen median kautta.

Taloudellinen yhteistyö

Arktinen alue voi kehittyä Euroopan suurimmaksi investointikohteeksi. Energiasektorille, kaivannaisteollisuuteen, matkailuun, kuljetukseen ja logistiikkaan sekä infrastruktuuriin maalla ja merellä on suunnitteilla runsaasti sijoituksia. Taloudellisen yhteistyön edistämiseen liittyy olennaisena asiana yhteisen työmarkkina-alueen ja koko Barentsin alueen liikenneyhteyksien kehittäminen.

Taloudellista yhteistyötä ja työvoiman liikkuvuutta rajojen yli sekä projektivientiä ja yhteyksiä elinkeinoharjoittajien välillä edistetään. Yhteistyössä on luontevaa keskittyä mineraaliteollisuuteen, metsä- ja biotalouteen

ja matkailuun. Pohjoisen ympäristön kannalta keskeisiä ovat kylmään ilmastoon liittyvät ratkaisut ja Cleantech-teknologia. Pyrkimys ekologiseen kestäväyyteen luo tarpeen kehittää ratkaisuja, joiden avulla parannetaan jätehuoltoa ja energiatehokkuutta, edistetään veden käsittelyä ja vähennetään päästöjä.

Turismi on globaalisti ja Barentsin alueella kasvava elinkeino. "Euroopan pohjoinen erämaa" pitkälle kehitetyine palveluineen on suuri mahdollisuus alan yrittäjille ja matkailijoille. Alkuperäiskansat sekä rikkaat paikalliskulttuurit ovat tärkeitä toimijoita alueen matkailuelinkeinon kehittämisessä.

Kainuun puheenjohtajuuskaudella painotetaan

- uusien keinojen hakemista Barentsin alueen suurhankkeiden investointien vauhdittamiseen ja työvoiman saatavuuden parantamiseen.
- Barentsin alueen yhteisen turismin kehittämisohjelman (2030) laatimista pohjautuen laadittuun Action Plan for Barents Tourism -suunnitelmaan tavoitteena valtioiden tukema yhteinen markkinointiohjelma.
- alueiden markkinointi- ja matkailun edistämistoimenpiteiden yhdistämistä niin, että Barentsin/arktinen alue profiloituu maailmanlaajuisen kansainvälisen matkailun kohdealueena; lähtökohтана Visit Arctic Europe -yhteistyön laajentaminen koko Barents-alueelle.
- matkailun ja muun yhteistyön kehitystä hidastavien tekijöiden, mm. byrokraattisten viisumikäytäntöjen poistamista ja viisumien myöntämisen joustavuutta.

Kainuun puheenjohtajuuskaudella painotetaan

- laajaa yhteistyötä Barentsin liikenne- ja logistiikkatyöryhmän (RWGTL) ja sen yhteistyötahojen toiminnassa ja tehtyjen suunnitelmien edistämistä.
- investointien kohdentamista olemassa olevien rajaliikenneyhteyksien toiminnallisuuden ja turvallisuuden kehittämiseksi sekä liikennettä estävien pullonkaulojen poistamiseksi. Itä-länsisuuntaista liikennettä palveleviin investointeihin tulee kiinnittää päähuomio.
- Narvik-Haaparanta-Tornio-Oulu-Vartius-Kostamus-Arkangel-Komi -poikittaisyyhteyden kehittämistä.
- säännöllisten lentoliikenneyhteyksien vahvistamista Barentsin alueen keskuksiin ja niiden välillä.
- pohjoiseen meritiehen (mm. Koillisväylä), pohjoisiin tietoliikenneyhteyksiin ja älyliikenteeseen liittyvää kehittämis- ja selvitystyötä.

Liikenne- ja logistiikkayhteyksien parantaminen

Toimivat liikenneyhteydet ovat alueiden taloudellisen kehittymisen kannalta yksi tärkeimpiä tekijöitä. Määrätietoista työtä liikenneyhteyksien kehittämiseksi on edelleen tarve jatkaa.

Barentsin alueen itä-länsisuuntaisten liikenneyhteyksien pullonkaulat ja puutteet hidastavat alueiden yhteistyötä ja taloudellista kasvua. Liikenteen kehittämisen aikajänne on pitkä. Investointirahoitusta myönnetään

ensisijaisesti jo syntyneiden liikenteellisten tarpeiden perusteella. Barentsin alueen liikennestrategioita laadittaessa yhteistyö on sujunut hyvin valtiollisen (Barents Euro-Arctic Transport Area BEATA) ja alueellisen (Barents Regional Working Group on Transport and Logistics BRWGTL) tason työryhmissä ja niiden kesken. Kainuu haluaa hyvän yhteistyön jatkuvan, kun ollaan siirtymässä strategioissa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiseen.

Kajaanin Paltaniemi. Kuva Tytti Haaga

Sosiaali- ja terveysalan hyvät käytännöt ja yhteistyö

Barentsin alueen ominaispiirteet luovat erityisiä tarpeita palvelujen järjestämiselle. Harva asutus, pitkät välimatkat alueen sisällä, ikääntyvä väestö sekä sairastavuus- ja hyvinvointierot valtioiden sisällä ovat yhteisiä haasteita.

Alueella tulee aktiivisesti kehittää uusia alueen olosuhteisiin soveltuvia toimintamalleja mm. etäteknologioita soveltamalla. Barentsin alueen sosiaali- ja terveysyhteistyötä tulee kehittää erityisesti raja-alueilla ja välittää eri alueilla saatuja kokemuksia ja hyviä käytäntöjä laajempaan tietoisuuteen, siirrettäväksi uusille alueille.

Kainuun puheenjohtajuuskaudella painotetaan

- terveyden edistämistä ja uusien palvelujen tuottamistapojen ja -tekniikoiden kehittämistä yhteishankkeina.
- sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen hyviä käytäntöjä käsittelevien yhteistilaisuuksien järjestämistä.

Ympäristö ja ilmastonmuutos

Ilmastonmuutos vaikuttaa monin tavoin Barentsin laajalla alueella, muutosten odotetaan kasvavan tulevaisuudessa. Alueella sijaitsee merkittävä osa boreaalisesta metsävyöhykkeestä ja maapallon mittakaavassa ainutlaatuisia ja laajoja luonnontilaisia suojeltuja erämaa-alueita. Ympäristönsuojelu, kestävän kehityksen tukeminen ja ilmastonmuutoksen hallinta ovat valtiotason tavoitteita, jotka vaativat toimenpiteitä yhteis-

kunnan kaikilla tasoilla. Paikallisten toimijoiden ja alkuperäiskansojen vahva rooli on tarpeen kestävän kehityksen näkökulmien yhteensovittamiseksi ja käytännön toimien toteuttamiseksi. Rajat ylittävän luonnonsuojeluyhteistyön alalla Fennoskandian vihreää vyöhykettä kehitetään osana eurooppalaisia vihreitä vyöhykkeitä.

Kainuun puheenjohtajuuskaudella painotetaan

- Barentsin alueen elinkeinojen kehittämisen ja kestävän kehityksen tavoitteiden yhteensovittamista, jotta alueen mittavien luonnonvarojen potentiaali ja arktinen matkailuvetovoima voidaan kestävästi hyödyntää.
- ilmastopoliittista yhteistyötä ja sen toteuttamisvälineitä vahvistetaan Barentsin alueella sekä Barentsin ja EU:n välillä, esimerkiksi Covenant of Mayorsin verkostoa hyödyntäen.
- vihreän vyöhykkeen (Green Belt) alueella tapahtuvan luontomatkailun kehittämistä.

Koulutus, tutkimus ja kulttuuri

Barentsin yhteistyössä korkeakoulujen välinen koulutus- ja tutkimusyhteistyö sekä opiskelijavaihto on jo pitkään ollut vakiintunutta. Alueiden välinen kulttuuriyhteistyö on ollut monipuolista ja aktiivista yli kaksikymmentä vuotta. Samalla se on ollut erinomainen väylä kansalaisjärjestöjen ja ihmisten välisten kontaktien (people to people) lisäämiseen rajojen yli. Kulttuuriyhteistyö on myös valtioiden välillä tunnistettu merkittäväksi yhteistyön kanavaksi ja muodoksi.

Barentsin alueen kulttuuriyhteistyö vahvistaa paikallista kulttuuri-identiteettiä, yhteisymmärrystä ja aluekehitystä sekä tekee alueen kulttuuria tunnetuksi Barentsin alueella ja sen ulkopuolella. Aluekomitea pitää tärkeänä alueella tapahtuvan nuoriso- ja liikunta-alan yhteistoimintaa, joka ei suoraan liity Barentsin alueneuvoston toimintaan.

Kuva KAO.

Kainuun puheenjohtajuuskaudella painotetaan

- Barentsin alueen yliopistojen ja korkeakoulujen välistä opiskelijavaihdon tehostamista ja uusia avauksia.
- yhteisten maisteri-, tohtori- ja tutkimusohjelmia toteuttamista pohjoisten alueiden elinkeinojen ja tutkijoiden liikkuvuuden edistämiseksi.
- kulttuuritoimijoiden liikkuvuutta, näkyvyyttä ja rajat ylittävää yhteistyötä.
- nuorten ja nuorten vaikuttajaryhmien kokemusten vaihdon ja kansainvälistymisen lisäämistä.
- kulttuurin tuotteistamista mm. matkailun tarpeisiin ja rajat ylittäviä kulttuuri- ja liikuntatapahtumia.
- suomalais-ugrilaisten ja alkuperäiskansojen kulttuuriyhteistyötä Barentsin alueella.

Kainuun liitto

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani

Puh +358 (0)8 6155 41

kainuunliitto@kainuu.fi

www.kainuunliitto.fi

Kainuun liitto

